

XI. Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem

(Balatonalmádi, 2009. május 24-27.)

A hagyomány szerint ez évben is megrendeztük a *Pszicholingvisztikai Nyári Egyetemet*, amelyen a magyar résztvevőkön kívül Horvátországból, Szerbiából, Lengyelországból, Szlovákiából és Szlovéniából érkeztek előadók.

A Nyári Egyetem központi témája ezúttal a szókincsvizsgálat volt. Ennek megfelelően hallhattunk előadásokat egynyelvű és kétnyelvű környezetben felnövekvő és élő, valamint második nyelvet tanulók körében végzett szókincstesztekről és azok elemzéséről.

A négynapos rendezvény – amely a Papp Ferenc Alapítvány, a Hotel Monopoly és a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének támogatását élvezte – alap gondolata tehát a szókincs fejlődésére vonatkozó kérdések tisztázása irányult, s tette ezt egy- és kétnyelvű közegben. Nyelvpedagógiai szempontból jelentős, hogy az iskolai oktatásban résztvevők körében végzett szókincsvizsgálatokról is szó esett.

A szókincsvizsgálatok és a mentális lexikon összetételére, rendeződésére vonatkozó vizsgálatok szoros összefüggéseket mutathatnak. Ez indokolta számos, a mentális lexikon működésére, szervezésére irányuló munka bemutatását.

Az agyi reprezentációról való adekvát kép kialakításához segítségül hívtunk egy fiziológust és egy

kognitív szemantikával foglalkozó, de nem nyelvész szakembert, akik angol nyelvű előadásaikkal részben a nyelv és az agyi reprezentáció hipotéziseit mutatták be történeti síkon, részben pedig a legújabb, az orvostudományban használt képalkotó eljárások adta lehetőségeket mutatták be, nagy sikerrel. A nyelv, agy és mentális reprezentáció témakör keretében előadásokat hallhattunk még a tulajdonnevek mentális reprezentációjáról, a fiúk és lányok közötti tanulási stratégiák különbözőségének lehetséges neurológiai okairól.

A kétnyelvűségi vizsgálatok jelentős mennyiségben reprezentálják magukat a Nyári Egyetemen, minden évben külön szekciót alkotva. Nem volt ez másként ez évben sem. Kárpátaljáról, Felvidékről, Vajdaságból érkező vendégeink a saját kutatásaik pszicholingvisztikai vonatkozásairól tartottak érdekes előadásokat, de az egyéni kétnyelvűség témájában is hangzottak el beszámolók.

A Beszédkutatások szekcióban azok az egynyelvűségi beszédproduktív és beszédperceptív kutatások kaptak lehetőséget a bemutatásra, amelyek a spontán beszédben előforduló tervezési és kivitelezési hibákra világítanak rá, hiszen ezek a vizsgálatok a legbeszédesebbek a mentális lexikon kutatói számára. A spontán beszéden kívül azonban foglalkoztunk a mesterséges környezetben zajló nyelvelsajátítás-nyelvtanulás során fellelhető tipikus jellegzetességekkel, az interferenciajelenségekkel.

A Nyári Egyetem nyitott arra, hogy más, nem szorosan pszicholingvisztikai jellegű, de mindenképpen valamilyen formában a nyelvhez kapcsolódó kutatásoknak tért adjon. Így ebben az évben hallhattunk előadásokat az archetipikus mintákról költői szövegekben, nyelvi mítoszokról, hivatalos EU-s levelezések elemzéséről, szövegértés-fejlesztésről.

2010-ben is megrendezzük az immáron XII. Pszicholingvisztikai Nyári Egyetemet, amelynek ebben az évben a fő témája a mentális hálózatok. Továbbra is várjuk a kapcsolódó pszicholingvisztikai jellegű előadásokat az egynyelvűség és a kétnyelvűség témakörében. Hirdetésünket a 112-114. oldalakon olvashatják. Várjuk minden érdeklődő jelentkezését!

NAVRACSICS JUDIT

Dis/solutions: the future of the past in Australia, New Zealand and the Pacific

(Palma de Mallorca, 2009. szeptember 22-25.)

2009. szeptember 22-25. között Palma de Mallorcán került sor az EASA (*European Association for Studies on Australia*) tizedik, két-évenként megrendezésre kerülő konferenciájára a University of the Balearic Islands (Spanyolország) szervezésében, ahol Magyarországot Forintos Éva, a Pannon Egyetem Angol-Amerikai Intézetének oktatója képviselte. A mallorcai tanács-

kozást *Dis/solutions: the future of the past in Australia, New Zealand and the Pacific* címmel hirdették meg a szervezők, ezzel egyben arra is felhívták a figyelmet, hogy a korábbi gyakorlathoz képest bővíteni szeretnék a palettát. Ennek megfelelően újdonságnak számított, hogy az ausztrál témájú előadások mellett új-zélandi tanulmányokkal összefüggő előadások is elhangoztak.

Plenáris előadást tartott többek között Graham Huggan (University of Leeds), aki arról értekezett, hogy a nácizmus és a Holocaust milyen kontextusban fordul elő az ausztrál irodalomban és mindez hogyan értelmezhető. Anita Heiss (University of Western Sydney), a számos irodalmi díjjal kitüntetett Aboriginál író és költő a bennszülöttek által az utóbbi évtizedben produkált új ausztrál irodalmat ünnepelte előadásában, egyben utalt arra, hogy ezek a művek használhatók forrásként kutatáshoz és oktatáshoz egyaránt nem csak Ausztráliában, hanem a világ bármely területén. Wenche Ommundsen (University of Wollongong) előadásában ázsiai bevándorlók által írott irodalmi művek segítségével elemezte azokat a megpróbáltatásokat, amelyekkel a népcsoport tagjainak szembesülnie kellett bevándorlásaikor.

A konferencia ideje alatt került sor az egyesület szokásos közgyűlésére, amelynek egyik lényeges eleme a vezetőség újraválasztása volt. Az egyesület új elnöke David Callahan (Universidade de Aveiro, Portugália) lett; a tagság döntése alapján Forintos Éva (Pannon Egyetem) további

két évre az elnökség tagja maradt. Továbbá döntés született arról, hogy az egyesület két év múlva esedékes konferenciáját a University of Prešov, (Eperjes, Szlovákia) szervezheti. Egy internetes folyóirat beindításától is döntés született, amely szakmai lap szerkesztőbizottságának tagja lett Forintos Éva.

A konferencia résztvevői egy kirándulás keretében ellátogattak a festői környezetben elhelyezkedő Deià nevű falucskába, hogy meglátogassák a londoni születésű Robert Graves „távoli házat” (Ca n’Alluny) – ahogy a 20. század egyik legismertebb költője, írója nevezte a házat, ahol életének jelentős részét töltötte. A magyarországi kötődéséről is ismert Graves 1985-ben bekövetkezett halála óta a kis település temetőjében nyugszik.

A Bellver Castle-ben megrendezett nyitó fogadást színesítette, hogy Andrew Taylor and Glen Phillips saját verseiből olvasott fel; a konferenciát záró vacsorára Palma de Mallocra nyaralók által kedvelt negyedében a Restaurante Bahía Mediterráneo-ban került sor.

FORINTOS ÉVA

Beszéd kutatás 2009

(Budapest, 2009. október 16-17.)

Október 16-17-én került megrendezésre a 8. Beszéd kutatás konferencia az MTA Nyelvtudományi Intézetében. Az idei ülészak témája, a spontán beszéd napjainkban egyre

inkább előtérbe kerül a nyelvészeti kutatásokban. Ezt bizonyítja, hogy a beszédtudományokkal foglalkozó hazai kutatók színe-java megtisztelte előadásával a konferenciát. A neves kutatók mellett az idei évben is nagyon sok graduális és PhD-hallgató követte figyelemmel a beszédtudományok legújabb hazai eredményeit.

A kétnapos rendezvényt Kenesei István, a Nyelvtudományi Intézet igazgatója nyitotta meg méltató szavaival. Az első nap húsz perces plenáris előadását Sáry Gyula tartotta a beszéd idegéletteni vonatkozásairól. Az orvosi diagnosztikában használt modern módszerek eredményei szerint több agyterület szükséges a beszéddel kapcsolatos funkciók ellátásához, mint azt korábban hitték. Az intonációhoz és a folyamatos beszéd megindításához és fenntartásához például a homloklebeny szükséges. Gerebenné Várbió Katalin szombati plenáris előadásában a spontán beszéd vizsgálatának hazai kérdéseit mutatta be. Felhívta a figyelmet arra, hogy a spontán beszéd szintaktikai fejlettségének megítélésére nem áll rendelkezésünkre magyar nyelven sztenderdizált módszer. Hangsúlyozta a híres angol nyelvű DSS-technika (Developmental Sentence Scoring) magyar nyelvre adaptált változatának (Közlésegységek Fejlődési Mutatója) mielőbbi sztenderdizálásának fontosságát.

A két nap során 31 szóbeli előadást hallgathattunk meg. Az előadások témája rendkívül változatos volt, a beszéddel foglalkozó tudományok széles skáláját ölelte fel: beszéd-szintézis, beszéd felismerés, gyógy-

pedagógia, anyanyelv-pedagógia stb. Gósy Mária elemezte spontán beszédben az *akkor* szó akusztikai fonetikai sajátosságait, bemutatta a beszélőn belüli és a beszélők közötti variációit. Beke András és Horváth Viktória elsőként vizsgálták a magyar spontán beszédben a *m* és a *n* nazális mássalhangzók hatását a leggyakoribb magánhangzókra (*a*, *o*, *i*, *e*). A szóvégi *z* hang zöngétlenedését vizsgálta Bárkányi Zsuzsanna, Kiss Zoltán és Mády Katalin. Eredményeik jól illeszkednek az aerodinamikai modellbe, de a *v-f* hangpárral összevetésben további kérdéseket vetnek fel. Bóna Judit kutatásában arra a kérdésre kereste a választ, hogy milyen különbségek vannak a magánhangzók szerkezetében az életkor tekintetében. Beke András és Szaszák György a semleges magánhangzók automatikus felismerési arányának javítására alaprealizációtól függően tanította be a felismerési rendszert. A szubglottális rezonanciák osztályozási képességét vizsgálta spontán beszédben Csapó Tamás Gábor, Bárkányi Zsuzsanna, Beke András, Böhm Tamás és Grácsi Tekla Etelka. Grácsi Tekla Etelka, Markó Alexandra és Beke András spontán beszédben elemezték az explozívák zöngeskedési idejét a mássalhangzóminőség és a követő magánhangzó képzési jegyeinek függvényében. Vargha Fruzsina nyelvjárási korpuszban elemezte és hasonlította össze az *e* magánhangzó realizációinak formánsszerkezetét.

Tarján Balázs, Mihajlik Péter, Tüske Zoltán és Fegyó Tibor a

spontán és a tervezett magyar nyelvű beszéd gépi felismerésének eredményeit ismertették több szempontból. Rácz Zsuzsanna Zsófia, Olasz Gábor és Bartalis Mátyás bemutatták az automatikus formánsselező eljárásukat, amely tömeges formánsméréseket hajt végre adott szerkezetű beszédatbázison; valamint az első magyar formánsadatbázist. Zainkó Csaba, Csapó Tamás Gábor és Németh Géza azt vizsgálta, hogy milyen mértékben növelhető a szintetizált beszéd változatossága, ha spontánbeszéd-felvételekből indulnak ki. Pápay Kinga előadásában a kriminalisztikában széles körben használatos költségkímélő és kevésbé időigényes VSA készülékek hatékonyságát hasonlította össze a poligráfos vizsgálatokéval. Tatár Zoltán és Nikléczy Péter kutatásának célja az volt, hogy megállapítsák, milyen típusú szöveget (utánmondás vagy felolvasás) válasszon a hangrögzítést végző személy a kriminalisztikában használatos azonosítási eljárások optimalizálása érdekében.

Mády Katalin a háromféle szakaszhatár (gyenge, közepes, erős) észlelését vizsgálta spontán beszédben, Markó Alexandra pedig háromféle teszttel vizsgálta, hogy a spontán beszédben a különböző prozódiai tényezők milyen paraméterek alapján és milyen hatásokkal váltják ki a hallgatóban a befejezettség érzetét. Bata Sarolta a beszélőváltásokat vizsgálta spontán társalgásokban arra a kérdésre keresve a választ, hogy milyen

paraméterekkel jellemezhetők, illetve, hogy a megjelenő formákhoz milyen funkciók kapcsolhatók.

Balázs Boglárka előadásában a diszfóniával foglalkozott, amely olyan hangképzési rendellenesség, amelyben a rekedt hang háttérében többféle ok – funkcionális vagy organikus eredet – húzódhat meg. Már számos nyelvben azonosították a nyelvfejlődési zavarnak azon nyelvspecifikus tüneteit, melyek a gyermekek spontán beszédében jelentkeznek. Kas Bence és Lukács Ágnes vizsgálatukban arra tettek kísérletet, hogy a magyar nyelvre is azonosítsák ezeket a tüneteket. Jordanidisz Ágnes óvodáskorú (4 és 6 éves) gyermekek fonológiai tudatosságát vizsgálta spontán beszédhelyzetekben. Mészáros Éva és Bánréti Zoltán a szemantikai és a szintaktikai rekurzivitást vizsgálták afáziás betegek spontán megnyilatkozásaiban.

Gyarmathy Dorottya a sorrendiséget érintő megakadásjelenségek közül a perszeverációt elemezte 80 adatközlő spontán beszédében. Bakti Mária a megakadásjelenségek tükrében vizsgálta, hogy valóban spontánnak tekinthető-e a szikrontolmácsok beszédprodukciója. Laczkó Mária középiskolások beszédében elemezte a megakadásjelenségek típusait és gyakoriságát műfaji szempontból.

A kétnyelvűségi szakirodalomban a kódváltás és kódkeverés fogalmak használata nem egységes. Navracscics Judit előadásában a két fogalom tisztázására vállalkozott kétnyelvű

beszélők spontán beszéde alapján. Judith Rosenhouse a magyar és a héber nyelv egymásra hatásának fonetikai sajátosságait elemezte magyar-héber kétnyelvűek spontán beszédprodukciójában. Magyarul tanulók beszédprodukcióját vizsgálta Szende Virág, hogy választ kapjon arra a kérdésre, hogy a célnyelvi környezetben tartózkodó és nyelvoktatásban részesülő adatközlők beszédében milyen mértékű fejlődés tapasztalható.

Antalné Szabó Ágnes előadásában pragmatikai és nyelvi szempontból elemezte a tanári kommunikációban elhangzó értékelő megnyilatkozásokat. A spontán beszédben gyakran előforduló diskurzusjelölők a *hát*, az *így*, az *ilyen* és az *úgyhogy*, melyek előfordulási gyakoriságát és megjelenési pozícióját vizsgálta Dér Csilla Ilona. Imre Angéla és Bóna Judit felnőtt férfiak és nők hangos olvasását elemezték több szempontból, hogy képet kapjanak arról, milyen tipikus hibákat ejtenek. Váradi Viola előadásában arra a kérdésre kereste a választ, hogy a beszéd mely összetevőit és milyen mértékben befolyásolja, hogy ugyanazokat a mondatokat hallás után ismétli meg, vagy felolvassa az adatközlő. Az anya és a csecsemője szemkontaktusait elemezte Koós Ildikó, hogy bővítse a preverbális kommunikációról való ismereteket.

Az idei évben, a nemzetközi konferenciák gyakorlatának megfelelően, poszterszekcióval bővült a program. Hét nagyon érdekes posztert szemlélhettünk meg

a szombati nap folyamán, és lehetőség volt arra is, hogy az előadóknak személyesen vagy nyilvánosan – a vita keretein belül – feltegyük kérdéseinket. Nagy sikert aratott ez az új szekció, reméljük, a következő években is lesz lehetőség a poszterelőadásokra.

Nem tematikus szekciókat állítottak össze a szervezők, tehát a különböző tudományterületek iránt érdeklődők és a szakemberek is bepillantást nyerhettek egymás kutatási eredményeibe. A mai, az inter-diszciplinaritást egyre inkább megkövetelő világban nagy igény van arra, hogy a különböző területeken dolgozók együttműködjenek, és felhasználják egymás eredményeit.

VÁRADI VIOLA

Jelnyelvi konferencia a Miskolci Egyetemen

(Miskolc, 2009. november 11.)

2009. november 11-dikén rendeztük meg a Miskolci Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén az első miskolci jelnyelvi konferenciát *A JELNYELV A MINDENNAPOKBAN ÉS A TUDOMÁNYOS KUTATÁSBAN* címmel.

Az időpontot még az előző tanévben választottuk ki, azt követően, hogy megszületett az Oktatási Hivatal jóváhagyó döntése a Jelnyelvi mentor szakirányú továbbképzés elindításáról.

November hónap 2003 óta a magyar tudomány hónapja, ez indokolta a novemberi dátum kijelölését. A véletlen azonban úgy hozta, hogy jobb időpontra nem is tervezhattünk volna jelnyelvi konferenciát, mint a 2009. november 9-dikét követő napokra. Az Országgyűlés ugyanis ezen a napon fogadta el a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló törvényt, s ezzel elismerte a jelnyelv hivatalos nyelvi státuszát, azt, hogy a magyar jelnyelv önálló, természetes nyelv.

A jogszabály azt is rögzíti, hogy a hallássérültek közössége egy nyelvi kisebbség, és ezzel az ország elindul azon az úton, amelynek végén a hallássérültek a fogyatékkal élők csoportja helyett a nyelvi kisebbség csoportjába fognak tartozni. Nagy várakozással tekintettünk az elé, hogy a Parlament elfogadja a jelnyelvi törvényt. Elmondhatjuk, hogy most ez a pillanat bekövetkezett, és Magyarországon a siketek jelnyelve hivatalos státuszt kapott. A törvény értelmében – az EU tagországai közül Finnország után másodikként – kimondjuk, hogy a hallássérültek közössége nyelvi kisebbség, a siketvak személyek jogait pedig először Magyarországon rögzíti törvény.

A konferenciára az első alkalommal a szervezők olyan jelnyelvvél foglalkozó kutatókat hívtak meg, akiknek a tevékenysége immár országosan ismert. Természetesen nem kerülhetett sor valamennyi jelnyelv-kutató meghívására egy egynapos rendezvényre, amelynek ráadásul az

is időkorlátot szabott, hogy a konferenciát követően este 7 órától jelnyelven tolmácsolt színházi előadást tekinthettek meg a résztvevők. Miután a MANYE honlapján megjelentettük meghívónkat az előadásokat tartók névsorával, sokan érdeklődtek, s jöttek is el hallgatónként konferenciánkra. Így voltak vendégeink Budapestről, Debrecenből, Egerből, Kazincbarcikáról és Nyíregyházáról is. Remélhető, hogy a következő konferencián nagyobb számú előadást lehet majd tartani. Azt a konferenciát ugyanis úgy szeretnénk szervezni, hogy már az idei tanév végén közzétesszük a felhívást, amely alapján a második konferenciára bárki jelentkezhet, aki a jelnyelv kutatásával foglalkozik, s kedvet érez erről beszámolni. Még az is megtörténhet, hogy 2010-ben, az akkori Tudomány Ünnepeén kétnapos konferenciát tartunk majd.

A SINOSZ-t, azaz a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségét mind az előadók között, mind a hallgatóság soraiban többen képviselték. A Miskolci Egyetem és a SINOSZ közötti együttműködési szerződés nyomán a SINOSZ közre is működött a konferencia megvalósításában. A budapesti, a miskolci és a borsodi jelnyelvi közösségből mintegy 30 fő volt jelen a konferencián, a hallgatóság soraiban pedig természetesen ott voltak egyetemünk jelnyelvvvel foglalkozó diákjai, többek között a korábban említett Jelnyelvi mentor szakirányú képzés résztvevői is.

A konferenciát Dr. Dobróka Mihály tudományos rektorhelyettes nyitotta meg, ezt követően Csernyán-szki Boglárka jelnyelvi tolmács lépett fel *Dalok jelnyelven* című előadásával, amellyel a halló és hallássérült közönség körében egyaránt nagy sikert aratott. Majd dr. Simigné dr. Fenyő Sarolta, a Modern Filológiai Intézet igazgatója köszöntötte a vendégeket, aki rövid előadást is tartott *A jelnyelv oktatása a Miskolci Egyetemen* címmel. Dr. Simigné dr. Fenyő Sarolta volt az, aki az országban először kezdeményezte, hogy az alkalmazott nyelvészet szakos hallgatók képzési struktúrájába építsük be a jelnyelv tanulását. Így egyetemi hallgatók jelnyelvi képzése a Miskolci Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén indult el először.

Konferenciánk első vendégelőadója dr. Bartha Csilla egyetemi tanár volt, aki *A siket közösség és a jelnyelv helyzete Magyarországon: korlátok, lehetőségek, távlatok* című előadásában a jelnyelvvvel főként szociolingvisztikai szempontból foglalkozva számos kérdést megvilágított. Hasonlóan nagy hatású és igen részletes volt Hattyár Helga *Attitűdök, nyelvelsajátítás és kommunikatív kompetencia – Vizsgálatok magyarországi siket gyerekek körében* című előadása. Mindkét előadást sok illusztráló anyag tette emlékezetessé, felméréseket ismerhetett meg a hallgatóság arról, hogy milyen tévhitek élnek az emberek között a siketekről és a jelnyelvről, továbbá

megdöbbentő iskolázottsági adatokat is olvashattunk¹, valamint részleteket láttunk siket és nagyothalló személyek írásos megnyilvánulásainak köréből. Az előadások során sok szó esett a siket gyerekek bilingvális oktatásának kérdéseiről. A jelnyelvi törvény is szól a bilingvális oktatás 2017-es elkezdéséről, amely ma még igen távolinak tűnik, ám a feltételeket ehhez – jelnyelven oktató pedagógusok képzése révén – meg kell teremteni. Ma viszont még csupán a leendő oktatókra vonatkozó oktatási anyagoknak a kidolgozásánál tartunk, s ezeket először akkreditáltatni kell.

Rövid technikai szünet után Vincze Tamás előadására került sor, aki mintegy bevezetett minket, hallókat a jelnyelv világába, nagy sikerű bemutatót tartva *Barangolás a jelnyelv ösvényén* címmel. Vincze Tamás mellett az első részben még dr. Tapolczai Gergely *A nemzetközi jelnyelv és a jelnyelvek státusza Európában* című előadása, a második részben pedig dr. Kisida Tamás és Tempfli Kátya előadása képviselte a SINOSZ-t. Dr. Tapolczai Gergely szavai hozzájárulhatnak annak a téves elképzelésnek az eloszlatásához, hogy a különböző országok jelnyelvet használói mindig megértenék egymást, ugyanakkor szólt a nemzetközi jelnyelvről,

amelynek az elsajátítása lehetővé teszi a kölcsönös megértést.

Az előadók közt üdvözölhattük Albertné Balácsi Júliát, aki a Károli Gáspár Református Egyetemen oktatója; előadása a *Jelnyelvek és nyelvi tervezés Hollandiában és Flandriában* címet viselte. Nagyon sok olyan kérdés merült fel ebben az előadásban, amely a magyarországi jelnyelvi közösséget is egészen közletről érintheti, legyen szó akár a bilingvális oktatásról, akár a jelnyelv standardizálásának kérdéseiről. Rác Szilárd, aki magyarul és idegen nyelveken is több cikket publikált már a jelnyelvről, ez alkalommal *Nyelvi kontaktusok hangzó nyelv – jelnyelv viszonylatában.*

Előtanulmányok egy szociolingvisztikai szempontú kutatáshoz címmel beszélt eddigi kutatásairól és további terveiről. Tempfli Kátya *a háromnyelvű tolmácsolás pszicholingvisztikájáról* tartott előadást. Azt a szituációt kell itt elképzelni, hogy egy magyar jelnyelvi tolmács, aki történetesen angolul is magas szinten tudó személy, angoltól közvetlenül magyar jelnyelvre fordít, ill. fordítva. A szerző hipotéziseit tartalmazó kutatási terv felkeltette a miskolci jelnyelvvél foglalkozó diákok érdeklődését is

A Miskolci Egyetemet Csetneki Sándorné, továbbá a SINOSZ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szervezetének titkáraként a jelnyelv jogi vonatkozásairól hallgatóinknak rendszerezően órákat tartó dr. Kisida Tamás képviselte. Az ő előadása az újonnan elfogadott törvény

¹ A SINOSZ adatai szerint felsőfokú képesítéssel a nagyothallók 5,35%-a, a siketeknek pedig mindössze 2-3%-a rendelkezik; a siketek gazdasági aktivitása csupán 9% körül van.

pontjairól szólt *A jelnyelvi törvényről* címmel. Az előbbi – *A jelnyelv lejegyzési rendszereiről* – című előadáshoz visszatérve: a jelnyelvek lejegyzésének elsősorban a tudományos kutatás számára van jelentősége, s egyre több ilyen rendszerrel találkozunk a jelnyelvi kutatás műhelyeiben. Ugyanakkor időnként felmerül az igény a jelnyelvi jelek olyan írásos változatának a kidolgozására, amely a siket közösség tagjai közötti kommunikációt tenné lehetővé. Egy már ma is létező ilyen – az oktatásban is alkalmazható – rendszerrel is megismerkedtek a hallgatók.

Az idő rövideje miatt csak néhány hozzászólás hangzott el, amelyekből azonban kiderült, hogy a hallgatóság várja a konferencia írásos anyagának mielőbbi megjelenését, ill. a tanulmányoknak a honlapra való felkerülését. A konferenciához csatlakozó színházi előadás az *Őrült nők ketrece* című vígjáték volt; jelnyelven tolmácsolt színházi előadásra – a szervezők tudomása szerint – most került sor először Miskolcon.

CSETNEKI SÁNDORNÉ

**A IX. Országos
Neveléstudományi
Konferencia**

***Neveléstudomány – Integritás
és integrálhatóság***

Inter- és multidiszciplináris szemlélet, többnyelvűség, multikulturalitás az oktatás és nevelés elméletében és gyakorlatában

(Veszprém, 2009. november 19-21.)

Az Országos Neveléstudományi Konferenciák történetében idén először adott otthont e rangos – szakmaiságát, tudományos elkötelezettségét, szervezés- és rendszermetodikáját illetően nemzetközi gyakorlatot követő – eseménynek „vidéki” egyetem. A IX. Országos Neveléstudományi Konferencia elnökeként, prof. dr. BÁRDOS JENŐ, DSc intézetigazgató egyetemi tanár, az MTA Neveléstudományi Bizottságának szakmai támogatását és bizalmát élvezve, Veszprémben, a Pannon Egyetemen rendezhette meg a sorozat kilencedik konferenciáját, amely egyrésztől szervesen illeszkedett a korábbi seregszemlék hagyományaihoz, másrésztől viszont – az integritás és integrálhatóság jegyében – nyitott más tudományterületek irányába is.

Prof. dr. BÁRDOS JENŐ, a konferencia elnöke és dr. POÓR ZOLTÁN egyetemi docens, a Tudományos Programbizottság tagja a beköszöntőben az alábbiakat hangsúlyozták:

„Már a 2008. évi Nevelésügyi Kongresszus vitáiban is felmerült, hogy a megoldhatatlannak tűnő pedagógiai problémák iskolai és iskolán kívüli okozói a megfelelő kulturális ismeretek és a nyelvi kompetenciák hiányára vezethetők vissza. [...] Kétségtelen, hogy az utóbbi időben különleges érdeklődés

nyilvánult meg olyan területek iránt, mint a tanárképzés és a tanártovábbképzések világa, az iskola finanszírozhatósága, valamint a foglalkoztatáspolitikai, a demográfiai és a költségvetés összefüggései. Reflektorfénybe került az esélyegyenlőség és hátrányos helyzet kérdése [...]. Külön helyet követelt magának a pedagógiai mérések és az ezekkel összekapcsolható minőségbiztosítás világa. [...]

A beköszöntő szerzői a fentiek alapján kiemelték:

„Olyan konferenciát szeretnénk, amely inter- és multidiszciplináris tekintetben integrált tud lenni és túlmutat az eddigi határokon, főként a pszichológia, a nyelvészet, a performatív pedagógiai képességek/művészetek irányába. A pedagógiai értékek közvetítése olyan széles sávban mozog, amelynek alapfokú polihisztorsága a neurolingvisztikától az orvosi pszichiátriáig terjed. [...] A tudásalapú társadalom értékeinek közvetítése – az új európai tanulási térben – jelentős mértékben az anya- és idegen nyelveken kifejlesztett kommunikációs képességektől függ. Nem véletlen, hogy az európai tudást megtartó és fejleszteni kívánó [...] kulcskompetenciák [...] az anya- és idegennyelvi képességek döntő tényezőként szerepelnek. A fenti indokok miatt tartanánk fontosnak, hogy [...] a címben is említett inter- és multidiszciplináris szemlélet a többnyelvűség és multikulturalitás kérdéseire összpontosítson [...] a pedagógiai értelmiség és az intézményrendszerek teljes keresztmetszetében.”

A fentiekben idézett célkitűzések alapján a konferencia igen széles spektrumú, 26 témakört felölelő programmal nyitotta meg kapuit a

kutatók, oktatók és kutatójelöltek előtt. (*Alternatív pedagógiák, egyházi nevelés; Egészségnevelés, sportpedagógia; Felsőoktatás, felnőttoktatás; Gyermek- és ifjúságvédelem; Gyógypedagógia, sajátos nevelési igények; Hátrányos helyzet, kisebbségi oktatás; Idegen nyelvi oktatás; IKT, e-learning, távoktatás; Kognitív fejlődés és fejlesztés; Környezetpedagógia; Motiváció, önszabályozás; Művészeti nevelés, vizuális kultúra; Neveléstörténet, reformpedagógia; Oktatási módszerek, szakmódszertan; Oktatáspolitikai, EU oktatásügy; Óvodapedagógia; Összehasonlító pedagógia, határon túli oktatás; Pedagógiai értékelés, minőségfejlesztés; Pedagógusképzés, pedagógus pálya; Szakképzés; Személyiségfejlődés és -fejlesztés; Szociális képességek, szociális tanulás; Tanulás, tudás; Társadalomtudományi oktatás; Tehetség gondozás, speciális fejlesztés; Természettudományi oktatás).*

A konferencia jelentőségét, tudományos súlyát és szerepét támasztja alá, hogy csak olyan szakmai munkák bemutatására kerülhetett sor, amelyeket egymástól függetlenül legalább két szakmai bíráló – előre definiált értékelési szempontok alapján – arra érdemesnek tartott.

A rendezvény volumenét, nemzetközi és országos jelentőségét az alábbi, a benyújtott és elfogadott szakmai anyagokra vonatkozó számszerűsített adatok is kiválóan érzékeltetik:

- 19 szimpózium keretében 86 előadás;
- 95 tematikus előadás;
- 20 referátum;
- 13 poszter-előadás.

A meghirdetett 26 témakörben tehát mindösszesen 214 alkalommal hangzottak el projektek keretében elindított, folyamatban lévő kutatásokról, azok részeredményeiről készült összefoglalók, újszerű, hazai kezdeményezésű tudományos munkákról szóló beszámolók, de akár a hazai kutatásokban eddig nem ismert nemzetközi adaptációk ismertetését célzó prezentációk.

Az integrációs törekvések előremozdításának és az integrálhatósági lehetőségek keresésének sorába illeszkedtek a plenáris előadások is.

- Prof. dr. PLÉH CSABA az MTA rendes tagja: *Tudás és kompetencia viszonya a tanulás és tanítás tudományában*;
- Prof. dr. CSÉPE VALÉRIA az MTA levelező tagja, főtitkár-helyettes: *Szóhangsúly: az idegennyelv-tanítás elfeledett aspektusa – ahogy az idegtudomány számára látható*;
- Dr. GEORG GOMBOS (Klágenfurti Egyetem, Ausztria): *Education in a Multilingual World – Challenges for Educators and Institutions*;
- Dr. MICHAEL BYRAM (University of Durham): *Education for Intercultural Citizenship*.

A háromnapos konferencia első napján, 2009. november 19-én, a nyitó ünnepségen prof. dr. MANHERZ KÁROLY államtitkár, prof. dr. RÉDEY ÁKOS rektor, PORGA GYULA Veszprém Megyei Jogú város

alpolgármestere köszöntötték a résztvevőket.

A második nap végén, 2009. november 20-án, a szervezők a tudományos eszmecserék keretében szolgáló szimpóziumi és tematikus szekciók, valamint a posztergalériák biztosítása mellett egy, a rendezvény hangulatához sajátosan illeszkedő, nagy tetszést arató kulturális eseménnyel is gazdagították a IX. ONK programkínálatát. A Mendelssohn Kamarazenekar interpretációjában Antonio Vivaldi *A négy évszak* és Astor Piazzolla *A négy évszak Buenos Airesben* c. szerzeményei formabontó, évszakonkénti komparatív előadásban kerültek színre.

2009. november 20-án, a zárónapon került sor egyebek között az *Új kutatások a neveléstudományokban 2008* című tanulmánykötet bemutatójára, amely a 2008. évi konferencia újszerű hazai kutatásait, a nemzetközi kutatások adaptációit bemutató hagyományteremtő kezdeményezésnek indult. Prof. dr. KOZMA TAMÁS DSc, az MTA Neveléstudományi Bizottságának elnöke hangsúlyozta: Az ötven éve folyamatosan megjelenő *Tanulmányok a neveléstudomány köréből* című tanulmány sorozat mellett, amelyben az érett tudományok kerülnek közreadásra, elérkezettnek látszott az idő arra, hogy azok az újdonságok, újszerűségek, amelyek a neveléstudományi konferenciákon exponálódnak, új sorozat formájában jelenjenek meg.

Az integrálhatóság és a multidiszciplináris törekvések sikerét jelzi, hogy a Neveléstudományi Bizottság nyilvános ülésén döntött a konferenciasorozat folytatásáról és a tanulmánykötet jövő évi kiadásáról. Annak mérhető indexe, hogy a IX. ONK elért-e a beköszöntőben közzétett célját, az *Új Kutatások a neveléstudományokban 2009* című tanulmánykötet lehet.

SEBESTYÉN JÓZSEF

Alkalmazott nyelvészeti tanszékek első országos találkozója

(Budapest, 2009. november 26-27.)

Az ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke és az Alkalmazott Nyelvészet Szakos Hallgatói Érdekképviselője rendezte meg 2009. november 26. és 27. között az *Alkalmazott nyelvészeti tanszékek első országos találkozója* elnevezésű hallgatói-oktatói tudományos konferenciát.

E hagyományteremtő, új kezdeményezésre az ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén, Budapesten került sor. Remélhetőleg minden évben megismétlődik majd ez a szakmai fórum, amely lehetőséget teremt arra, hogy az ELTE, PE, ME és az SZTE mesterképzéseiben részt vevő hallgatók konferencia-előadással tegyék próbára magukat.

A továbbiakban részleteket olvashatnak az első találkozó meghívóleveléből:

„A rendezvény az alkalmazott nyelvészeti tanszékek első országos összejövele, tudományos konferenciája, amelyen lehetőség nyílik mind a hallgatók, mind az oktatók számára a különböző oktatási-kutatási profilok bemutatására és megismerésére, a közös törzsanyag mellett különös tekintettel az egyes tanszékek specialitásaira. A tudományos konferencián oktatói és hallgatói előadások fogják váltani egymást. A szervezők célja olyan előadások szerepeltetése, amelyek képesek markánsan bemutatni a képviselt tanszék profilját. A rendezvény jelentős abból a szempontból is, hogy a tanulmányaikat folytató, illetve végzés előtt álló főiskolai és egyetemi hallgatók megismerkedhetnek a tudományegyetemen folyó alkalmazott nyelvészeti képzés teljes spektrumával: lényegesen könnyebbé válhat így a BA képzésben részt vevő hallgatók számára a nekik megfelelő mesterképzés kiválasztása. A szervezők a rendezvény egyik napján egy kerekasztal-beszélgetést is terveznek; ennek célja azoknak a PhD programoknak a bemutatása, amelyeknek a meghívott tanszékek önállóan a gazdái.

Az ELTE a fenti rendezvénnyel a 2008 tavaszán Budapesten rendezett *Ismeretlen ismerős – ismerős ismeretlen. Az alkalmazott nyelvészet dimenziói* című első hallgatói

tudományos alkalmazott nyelvészeti konferencia és a 2009 tavaszán Szegeden megrendezett *TI és MI. Alkalmazott nyelvészet és multikulturalizmus* elnevezésű közös (ELTE-SZTE) hallgatói-oktatói tudományos konferencia hagyományait kívánja folytatni, abban a reményben, hogy az alkalmazott nyelvészeknek ez az országos találkozója a jövőben rendszeressé válik.

A rendezvény mindkét napján különböző workshopok és kedvezményes szakkönyvvásár várják az érdeklődőket.”

SIMON ORSOLYA